

(ע"ב) 'אלא טעמיה דר' אליעזר, מיעט רחמנא מום בם הוא דלא ירצו הא ע"י תערובת ירצו...'
 ורבנן, הכא מאיסי הכא לא מאיסי' – כל זה אמור לשיטת ר' יהודה הסובר שר' אליעזר נחלק בבעל מום, אבל תנא דמתניתין הלא אינו סובר דרשת 'מום בם' שהרי מודה ר' אליעזר שאין מעלין על המזבח כבסמוך, אלא עיקר טעמו של ר' אליעזר משום 'רואין אותם כאילו הן עצים'. ולכאורה הוא סובר כסברת חכמים אליבא דר' יהודה, 'הכא מאיסי התם לא מאיסי' (וכ"כ הרש"ש להלן עת. וע' גם בשטמ"ק כאן אות ה ובדף ע"ט: אות ב).
 אבל לר' יהודה על כרחק ר' אליעזר אינו סובר טעם ד'רואין' לעצמו, (כ"מ בתוס') – שאם כן אף רובע ונרבע יעלו לשם עצים, אלא ודאי גזרת הכתוב היא בבע"מ שיירצו כשהם בתערובת. ונראה שמזה למד ר' אליעזר בקל וחומר לאברי חטאת שמוותרים ע"י תערובת. ואפשר שמ"מ מדרבנן צריך לכיין לשם עצים. וצ"ע.

ואם תאמר, מדוע צריכים למעט מדאוריתא, הלא מדין תורה בטלו בעלי מומין ברוב [ואין לומר משום דעולין אין מבטלין זה את זה, שהרי בע"מ לאו עולין הם, וכמוש"כ התוס']. ונראה שהוצרך הכתוב להתיר תערובת חד בחד (עפ"י תוס' לעיל ע"ד. ד"ה רב; ריטב"א יומא סד).
 אם ננקוט ספקא דאוריתא לקולא מהתורה, אין צורך בלימוד מהכתוב להתיר בתערובת חד בחד אם קרב אחד מהם, אך אם שניהם לפנינו הרי איקבע איסורא וצריך לימוד להתיר. ומרש"י (ביומא סד) משמע שגם כשקרב אחד הוצרכנו להתיר מהכתוב – משמע ששיטתו כדעת הרשב"א והר"ן שספקא דאוריתא לחומרא מהתורה (עפ"י חדושי בית יוסף לקדושין, נדפס בסוף השו"ת לאבן העזר. וע"ע בשו"ת ר"י מסלוצק לו ד"ה וראיתי).
 עוד נראה לכאורה שבא הכתוב להתיר להקטיר התערובת כולה על המזבח, ואף בבת אחת, אעפ"י שודאי מקטיר בעלי מומין, דאף בע"מ מרצים כאשר הם בתערובת.

'אברין באברין בעלי מומין – ר' אליעזר אומר: אם קרב ראש אחד מהן יקרבו כל הראשין...' – כיון שמן התורה מתיר ר' אליעזר להקריבם כשהם בתערובת, כמו שלמדו לעיל ממום בם, אלא שחכמים אסרו הדבר – הלכך כל שניתן לתלות שכבר קרב האיסור, הקלו. וחכמים סוברים שלא הקלו כלל אפילו קרבו כולם חוץ מאחד (עפ"י תוס' לעיל ע"ז: ותוס' ותו"י יומא סד).
 ולכאורה מפשטות הסוגיא דלעיל משמע שחכמים אינם דורשים כלל ה"ת ע"י תערובת, ומן התורה הדבר אסור. וע"ע בראשונים יומא סד ובספר קרן אורה לעיל ע"ד.
 ולשיטת התוס' צ"ל שאע"פ שמן התורה הם קרבים, וא"כ לכאורה יש איסור מן התורה להליגם עד שייפסלו, משום 'לא תותירו' (עתוס' פסחים ע"א וב'זבח תודה') – העמידו חכמים דבריהם ועקרו דין תורה ב'שב ואל תעשה' (וע' מנחות ה. ותוס' להלן קג: וצ"ע). וכן צריך לומר לכל הפירושים אליבא דר' אליעזר כשלא קרב ראשו של אחד מהם, שאע"פ שמוותר מדאוריתא, חכמים אסרו.

דף ע"ב

שיטות וכללים

'א"ר חייא בר אבא אמר ר' יוחנן... אבל נפל דם לתוך מים – ראשון ראשון בטל...' שאין דחוי במצוות – ודוקא כשנפלו בקילוח דק (כגון מצרצור, או פי חבית – ע' ע"ז עג. מחלוקת אמוראים אליבא דר' יוחנן) אבל כשנפלו בשפע [כגון מתוך גיגית או מחבית שנשברה – אין אומרים 'ראשון ראשון בטל' (עפ"י תוס' ד"ה רואין; מנחות כב. ד"ה הדבר).

וגם לדעת הסוברים שדבר הנשפך ללא הפוגה אין אומרים בו 'ראשון ראשון בטל' (כן דעת רבנו תם) – כאן שונה, לפי שהדם נפסל משום 'דיחוי' הלכך אפילו אם נשפך ללא הפסק, כיון שבתחילת השפיכה כבר נפסל – אינו חוזר ונראה (עפ"י תוס' ב"ק ק: ד"ה אומר; חולין פז). ויש אומרים שאף כאן מדובר כשהפסיק באמצע, אבל בשפיכה מתמשכת – הדם חוזר וניעור להכשרו (תוס' בכורות כב: ד"ה יתיב). ואפילו נשפך דם רב עד שלבסוף נהיה לרוב והמים מיעוט – הואיל ונדחה שוב אינו חוזר ונראה (תורת הקדשים).

[וכשנפלו מים לתוך דם – הדם כשר לזריקה, לא רק משום קמא קמא בטיל, אלא אפילו נפלו המים בשפע או שנפלו המים עם הדם לכלי שלישי, כיון שיש מראית דם הרי זה דם הכשר לזריקה. כן כתב ב'זבח תודה' עפ"י משמעות הלשון בחולין (פז):. ואולם בפסקי הרי"ד פרש שכשנפלו מים לתוך דם וזרקו משום קמא קמא בטיל. וצ"ל דלרווחא דמילתא אמר כן].

'עשה עיסה מן חיטין ומן אורז – אם יש בה טעם דגן חייבת בחלה... אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח' – יש כאן כמה שיטות:

די לאכול כזית ממצה זו הגם שעשויה בחלקה מאורז – שכיון שיש בה טעם דגן הריהי נחשבת כמצת דגן גמורה (ר"ת. וכן משמעות התוס' כאן בתחילת דבריהם, וכן מהתוס' במנחות כג: ד"ה אלא). אך יש אומרים שזה רק כאשר הדגן המעורב, יש בו כזית בתוך שיעור אכילת פרס [= ג' או ד' ביצים] מכלל התערובת, רק אז נחשבת כמצה ויוצא באכילת כזית, אבל אם יחס הדגן בתערובת קטן מזה – אינו יוצא ידי חובתו גם אם יש בו טעם דגן (כן היא שיטת ר"ח, רשב"א או"ז). ויש סוברים שאפילו תערובת הדגן מועטת באורז, ואין כזית דגן בתוך ג' או ד' כביצים – נגרר האורז להחשב כדגן, ואם אכל כזית ממצה זו בסך הכל – יצא (כן משמע ברמב"ן בהלכות חלה, עפ"י הירושלמי פ"ק חלה. והידוש מיוחד הוא בקמח של חטים ואורז בדוקא שהאורז נגרר אחר החטים. ויש שם דעת אמוראים שהוא הדין בשאר מיני דגן).

ומקשים לפי זה, מה מקשה הגמרא כאן הלא י"ל שדוקא שם יוצא בה ידי חובתו מן התורה מפני שהאורז נגרר אחר הדגן, אך לא בעלמא. ופרשו שאם בכל מקום דבר הנותן טעם בטל ברוב מדאורייתא, לא היה שייך שהחטים יגררו את האורז (עפ"י הרמב"ן סוף הלכות חלה. וע"ע ברא"ש סוף הל' חלה ובחולין פ"ז לא; בהגר"א או"ח תנג סק"ט).

ויש מפרשים שמחלוקת הסוגיות היא, ואכן סוגיא דידן אינה סוברת טעם 'גרירה' (ע' בשער המלך חמץ ומצה ו,ה; חדושי הנצי"ב כאן).

עוד בבאר שית הרמב"ן, ובכל הענין – ע' בשערי ישר ג,טו-יו; חזו"א טבול יום ג; חדושי הגר"ח חמץ ומצה ו (ובהל' מעה"ק י,יב; מאכ"א טו,א); אבי עזרי חמץ (תליתאה) ו,ה; שבט הלוי ח"א קנד.

שיטה נוספת; צריך שיהא בדגן כזית בכדי אכילת פרס, וצריך לאכול הרבה עד שיהא באכילתו כזית דגן במשך זמן אכילת פרס, ואין האורז משלים השיעור (כן היא שיטת הראב"ד הל' חמץ ומצה ו,ה. וכ"ד הר"ן). שיטה נוספת נראה ממה שצדדו התוס' בסוף דבריהם שצריך לאכול בשיעור מרובה שיורגש טעם דגן מכזית שלם, כי טעם האורז מבטל קצת מטעם הדגן, וחסר בשיעור טעם של כזית.

וישנה דעה שכל עיקר דין זה שנוי במחלוקת, ולפי ברייתא אחת אין מועיל טעם דגן לצאת ידי חובת מצה [ורק באיסורים מועיל 'טעם כעיקר' לחייב, אבל לא במצוות] (עפ"י תוס' מנחות כג: ד"ה אלא; מקור חיים ר"ס תנג).

להלכה, כתבו הפוסקים האחרונים: די באכילת כזית בין הכל [שלא מצאנו בפירוש בין הראשונים מי שמצריך שיהא באכילתו כזית דגן, אלא בראב"ד בלבד]. וכתבו אחרונים שבחיטים ובאורז מועיל גם כשאין כזית דגן מעורב בכדי פרס [וכשיטת הרמב"ן הנ"ל]. ויש אומרים שצריך שיהא כזית דגן מעורב בכדי פרס [כשיטת הר"ח ועוד]. ולכתחילה נכון להחמיר בשל תורה כסברא זו, ובשעת הדחק יש לסמוך על סברא ראשונה (משנ"ב תג סק"ד).

וכל זה בחיטים ובאורז כאמור, אבל בשאר תערובות כגון חיטין ודוחן, או שעורים ואורז – יש אומרים שצריך דוקא כזית דגן בתוך פרס, ויש מחמירים שאין יוצא ידי חובתו אלא אם הדגן מרובה מן האורז או הדוחן, שאז האורז בטל ברוב. ולכתחילה נכון להחמיר כסברא אחרונה (משנ"ב שם). ובספר שערי ישר (ג,טז) צדד בזה להחמיר (עפ"י שיטת הראב"ד. וכתב ש"ח דעת הר"ן וכ"מ בשו"ע ובהגר"א (רח) לענין ברכה אחרונה) שגם אם יהא רוב דגן אין די באכילת כזית מהכל, שהקטנית לא נהפכה להיות כדגן, אלא צריך שיהא באכילתו כזית מן הדגן, ותלה הדבר במחלוקת רש"י ותוס' שבסוגיא.

(ע"ב) 'אלא מין בשאינו מינו בטעמא, מין במינו ברובא' – כך מסקנת הסוגיא וכך אמר רבא (להלן ע"ט), שתערובת מין בשאינו מינו, אם יש בנותן טעם, אינו בטל כלל, ואם יש בו כזית בכדי אכילת פרס – לוקין עליו [ולדעת הר"ש (טבול-יום ב) גם כאשר כזית מן האיסור נתערב בכמות גדולה יותר מ'אכילת פרס', ויש בו ליתן טעם – אם אכל מהר כך שבמשך זמן 'אכילת פרס' אכל כזית מן האיסור – לוקה. ואין כן דעת הרמב"ם, כדלהלן].

וגם לשיטת הראשונים ש'טעם כעיקר' אינו מן התורה (רש"י, רמב"ן – חולין צה-צט) – זהו בטעם בלבד ללא ממשות, כגון שהאיסור בושל בהתר ונתן בו טעם ואחר כך הוצא ממנו, אבל בטעמו וממשו – אסור מדאורייתא. ובכזית בכדי אכילת פרס – לוקין עליו, כמבואר כאן.

וכמו כן לשיטת ר"י מאורליינש (המובא בתוס' להלן ע"ט. ועוד) ש'טעם כעיקר' – באיסור עשה, זהו בטעם ללא ממשות, אבל כשממשות האיסור מעורבת – לוקין מן התורה (וכמימרא דר' יוחנן בע"ז סו).

ואולם מדברי הרמב"ם (מאכלות אסורות טו) נראה שגם בתערובת של ממשות, כל שאין בה כזית איסור בכדי אכילת פרס [שהוא זית בשלש ביצים לשיטת הרמב"ם] – בטלה מהתורה. ואם יש כדי אכילת פרס – לוקין. ואולם בקדשים אפילו בפחות מכן לוקין, שבהם 'התר מצטרף לאיסור' (עפ"י חזו"א טבול יום ג. וכן צידד בקה"י בהוספות לזבחים ה,י. וע' גם באחיעזר ח"ב י,יא; קובץ שעורים פסחים קנז).

א. החזו"א תמה על תמיהתו של רעק"א בגליון הש"ס, הלא הר"י מאורליינש לא דיבר כשממשות האיסור מעורבת. ואולם רעק"א הבין שלהר"י מאורליינש אף בממשות של האיסור אינו אלא 'עשה'. וכן נקט החות-דעת ועוד, וכתבו שכן משמע בתוס' – ע' בשו"ת אחיעזר ח"ב י,יא.

ב. בעיקר מחלוקת הראשונים אם 'טעם כעיקר' דאורייתא או דרבנן – מבואר בשו"ע (צה,ב) שנקט לעיקר כאומרים טכ"ע דאורייתא (כשיטת ר"ת ועוד מבעלי התוס', ראב"ד רו"ה רשב"א, בעל האשכול, הרוקח המאירי ועוד, ודלא כמשמעות הרמב"ם, רש"י רמב"ן וריטב"א). ויש שכתבו להלכה לצרף את השיטות הסוברות טכ"ע דרבנן, לעשותם סניף להקל בספקות. וע"ע במובא ביוסף דעת ע"ז סו-סח.

דף עט

'אביי אמר: לא קשיא, הא דידיה הא דרביה... רבא אמר: בדלי שתוכו טהור...' – ע' במצוין בסוטה ה שדרכו של אביי בכ"מ לישב הסתירות באוקימתא, לעומת דרכו של רבא ליישב בהעמדת מחלוקת תנאים. והנה לפנינו יוצא מן הכלל הוה.

דפים עח – עט

קכג. מה דין התערובות דלהלן?

- א. דם המעורב במים, לענין זריקה על המזבח ולענין מצות כיסוי.
- ב. דם זבחים שנתערב ביין או בדם חולין.
- ג. שני איסורים בשיעור כזית כל אחד שנבללו זה בזה, ואכלם.
- ד. איסור שנתערב בהתר ויש בו כדי ליתן טעם.
- ה. עיסה העשויה מחטים ומאורז, לענין חיוב חלה ולמצות אכילת מצה.
- ו. תערובת מין במינו – האם יש בה דין ביטול ברוב, והאם יש מקום לשער בטעם או במראה, כאילו היתה זו תערובת מין בשאינו מינו?

א. דם המעורב במים; אם יש בתערובת מראית דם – כשר לזריקה על המזבח. וכגון שנפלו המים לתוך הדם, אבל דם שנפל למים – ראשון ראשון בטל וכבר נדחה הדם ואינו חוזר ונראה לזריקה (רבי יוחנן). ודוקא בקדשים, אבל לענין כיסוי הדם אמר רב פפא: אין 'דחוי' במצוות ובכל אופן שנתערב ויש בו מראית דם – טעון כיסוי.

א. כתבו התוס' (כאן ובחולין פז סע"א ובמנחות כב.): 'מראית דם' ששנינו היינו מראה דם גמור, אבל דהה מראהו אינו כשר [ומ"מ מבואר בסוגיא שגם כשהמים רבים מהדם אפשר שיהא בו מראית דם ואינו בטל].

ויש אומרים שזה רק לענין דם קדשים שהתורה קראתו 'דם' לכך צריך מראה דם גמור, אבל לענין מצות כיסוי אף במראה חלש חייבים לכסותו (עפ"י פרי מגדים יו"ד ק במ"ז א).
ב. אין אומרים 'ראשון ראשון בטל' אם מערה הרבה בשפע, ביותר מפי חבית. ויש סוברים שאפילו מפי חבית אינו בטל רק במערה מתוך צרצור קטן (תוס' עפ"י ע"ז עג).

ג. לענין איסור אכילת דם; יש מי שצדד שלדעת הסוברים דם שבישלו אין עובר עליו מפני שאינו ראוי לכפר על המזבח (ע' מנחות כא.), דם שנתערב במים באופן שאין בו מראה דם, או כשנפל הדם למים שבטל ראשון ראשון אפילו אם נשפך הרבה עד שיש בו מראה דם – מותר מהתורה (ע' מנחת חינוך קמח).

ב. דם המעורב ביין או בדם; לתנא דמתניתין, רואים את היין או דם החולין כאילו היו מים, הלכך אם יש בדם הזבח כשיעור מראית דם במים – כשר לזריקה.
ותלו בגמרא דין זה במחלוקת תנאים, ולרבנן בכרייתא אין אומרים 'רואין' אלא בטל המיעוט ברוב, כיון שאינו ניכר.

לדברי רבי יהודה אין דם מבטל דם, הלכך אפילו טיפה אחת של דם שנפלה לתוך כלי גדול של דם חולין או דם חיה – כשר. (לאביי [דלא כרבא], אין זו דעת רבי יהודה עצמו אלא משום רבן גמליאל אמרה).
לענין איסורי אכילה, מבואר בדברי ריש לקיש ורבא שמין במינו משתער כפי שהוא, ואין אומרים 'רואין' כאילו מעורב במין אחר'. ואף לענין טומאה יש מקומות שאין אומרים 'רואין', ואין לברר טעם החילוק אלא במקום שנאמר במקום שלא נאמר לא נאמר (עפ"י תוס').

ג. שני איסורים שונים שכל אחד מהם שיעורו כזית שנבללו זה בזה, ואכלם; אמר ריש לקיש: פטור ממלקות, כיון שנבללו בלעיסת פיו והבלילה אינה אחידה בכל התערובת, הרי אי אפשר שלא ירבה מין אחד על

חברו, והואיל ואין ידוע איזה איסור מהוה את הרוב באותה בלילה ואיזה מהמיעוט שנתבטל, הרי זו התראת ספק.

כן פרש"י. והתוס' כתבו שאם התרו בו משום שניהם – אין כאן התראת ספק, מאחר וודאי שעבר על אחד מהם. ועוד כתבו שבאופן זה פטור אפילו אם התראת ספק שמה התראה מפני שהמיעוט הבטל אינו משלים את האיסור לשיעור חיוב [אלא אם כן אכל שני הכזיתים בכדי אכילת פרס].

ועל כן פרשו באופנים אחרים, כגון שאכל שתי אכילות, באכילה אחת יש רוב נותר ומיעוט פיגול ויש בנותר כזית ויותר, ובאחת יש רוב פיגול ומיעוט נותר ויש בפיגול כזית, והתרו בו על אחת משום פיגול ועל אחת משום נותר, אך אין ידוע באיזה אכילה הרוב נותר ובאיזה הרוב פיגול.

והסיקו לפרש, דוקא כששני האיסורים היו מאותו המין ואין ניכרים עפ"י טעמיהם, אבל מין בשאינו מין – אין המיעוט בטל ברוב מפני שניכר בטעם, וכדלהלן. ולפי דעת תנאים אחת אפילו במין במינו רואין כאילו היה אינו מינו, כנ"ל.

רבי אלעזר חולק על ריש לקיש וסובר שאיסורים אינם מבטלים זה את זה (וכן דעת רבי יוחנן בירושלמי ריש חלה).

כן פסק הרמב"ם (פסוה"מ יח, כ). ואולם בטוש"ע (יו"ד צח) אין נראה כן. גם בה"ג (הל' דם) הביא שאיסורים מבטלים זה את זה, וכדברי ריש לקיש.

ד. מהמבואר במסקנת הסוגיא נראה שאיסור הנותן טעם בהתר – אסורה התערובת כולה מן התורה. ונחלקו דעות הראשונים להלכה האם לוקים עליה (ר"ת ועוד). – עכ"פ כשיש כזית מן האיסור בכדי אכילת פרס) או איסור עשה הוא (ר"י מאורלינש), או אינו אלא מדרבנן (רש"י ורמב"ם). ע"ע בפירוט בע"ז סו-סח.

ה. עיסה העשויה מחטים ומאורז; אם יש בה טעם דגן – חייבת בחלה [וי"א רק אם יש בדגן כשיעור חלה. רשב"ג תוספתא חלה ב ובירושלמי שם. ויש ראשונים שפסקו כן להלכה. ראב"ד בכורים ו, יא, רמב"ן ורשב"א] ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח.

א. נחלקו אמוראים בירושלמי (ריש חלה) אם רק בחטה הדברים אמורים, שהיא גורת את האורז עמה, או אף בשעורה [ובשאר מיני דגן] עם אורז. ונחלקו הראשונים כאשר אין דין 'גרירה', כגון בשאר מינים; האם משום 'טעם כעיקר' מתחייבת העיסה כולה בחלה, שאף המין הפטור שבתוכה נעשה כדין הדגן (עפ"י הרא"ש סוף הל' חלה, כהסבר הלחם חמודות' שם, וכן נראית דעת הש"ך והפר"ח יו"ד שכד ועוד. ואולם יש אומרים שאף הרא"ש לא אמר לחייב בחלה, כיון שללא 'גרירה' אינו בא לידי חמץ, וכשם שאינו יוצא בה ידי חובת מצה. עפ"י פמ"ג חו"א ועוד), או שמא ללא דין 'גרירה' אין המין הפטור משלים לשיעור כדי לחייב בחלה (רמב"ן הל' חלה).

ב. למצות מצה, התוס' בתירוץ אחד כתבו שצריך לאכול הרבה באופן שיש טעם כזית מן הדגן, אבל אם יאכל כזית בדקדוק, אפשר שטעם האורז יבטל קצת מטעם ה'כזית'. ויש מי שאומר שצריך שיאכל הרבה כדי שיהא בתוך אכילתו כזית דגן בכדי אכילת פרס (עפ"י ראב"ד חמץ ומצה ו, ה).

ורוב הפוסקים נוקטים שאין חייב לאכול יותר מכזית בסך הכל. אך יש אומרים שזה דוקא

כאשר יחס תערובת הדגן הוא כזית בכדי אכילת פרס (= שלש או ארבע ביצים), אבל אם הדגן מועט אינו יוצא ידי חובתו גם אם יש בתערובת טעם דגן (עפ"י ר"ח רשב"א ואו"ז). ויש מי שחולק ומתיר בכל אופן, ודוקא באורו וקמח חטה שהאורו נגרר אחר החטים (עפ"י רמב"ן, מהירושלמי ריש חלה). וכיו"ב נחלקו הראשונים להלכה לענין חיוב חלה. ישנה דעה האומרת שעיקר דין זה שנוי במחלוקת, ולדעת ברייתא אחת אין אדם יוצא ידי חובתו בעיסה שיש בה דגן מעורב באורו, אפילו הוא נותן טעם (עפ"י תוס' מנחות כג: ד"ה אלא. וכן לענין חלה, לדעת רב הילא (בירושלמי חלה ג, ה ובמפרשים), אין העיסה חייבת עד שיהא רובה דגן וטעמה דגן).

1. תערובת מין במינו; לדברי רבי יהודה (משום רבן גמליאל. ולרבא – גם הוא עצמו סובר כן. וכ"מ בכל הגמרא. תוס') אינו בטל כלל. לחכמים – בטל ברוב. [ומדרבנן הצריכו ששים, אטו תערובת מין בשאינו מינו. עפ"י חולין צז: ע"ז עד].

- א. רוב הראשונים פוסקים כן, שתערובת מין במינו [לח בלח] בששים מדרבנן. וכן הסכמת הפוסקים (יו"ד צח) להלכה [כרבי יוחנן וריש לקיש בע"ז עד]. ואולם רש"י (כפסחים ל ובחולין צז קטז) פוסק כדברי רבי יהודה [ורב ושמואל בע"ז עד] שמין בינו לא בטל.
 - ב. יש אומרים שלא אמר רבי יהודה אלא בתערובת לח בלח, אבל יבש ביבש – ברוב (עתוס' לעיל עג ומנחות כב; שו"ת הרשב"א ח"א תרצח).
 - ג. נחלקו הפוסקים האם באיסורים דרבנן מודה רבי יהודה שמין במינו בטל אם לאו (וע' שער המלך מאכ"א טו; רש"ש ומלא הרועים חולין קטז).
 - ד. טבל ויין נסך בתערובת מין במינו – אוסרים בכל שהן (ע' ע"ז עג עד).
- ולדעת תנא דמתניתין רואים כאילו היה מין / מראה אחר, ואם היה ניכר אז – אינו בטל (ודוקא לענין קדשים או טבילה, ולא לענין איסורי אכילה, כנ"ל).

קכד. כלי טמא שיש בתוכו המשקין דלהלן – האם כשר לטובלו עמהם במקוה? יין לבן, יין אדום, רוק, מי רגלים, מי חטאת.

טבילת כלי שיש בתוכו משקים שונים; –

ביין לבן – לדברי תנא קמא הולכים אחר הרוב. כלומר אם כשמכניסו למקוה רוב המשקין שבתוכו הינם מים – כשר לטובלו כך, ואם הרוב הוא יין – פסול. לרבי יהודה רואים כאילו היה זה יין אדום, ודינו כלהלן.

א. כתבו התוס': דוקא ביין רפה או מזוג אבל יין חי חזק, גם אם המים רבים עליו, כל שהוא כשיעור מזיגת היין – הרי הוא יין לכל דבר ופסול לטבילה.

ב. הלכה כחכמים (עפ"י רמב"ם וראב"ד מקואות ג, יט).

יין אדום – כל שניכר מראהו בתוך הכלי, הגם שהמים הם הרוב – פסול. ואם לאו כשר.

וכן הדין בשמן ושאר משקים, אם נשתנה מראהם כשהכניס הכלי למים – עלתה לו טבילה, ואם לאו – פסול (ע' מקואות י, ובראשונים; רמב"ם מקואות ג, יח).

רוק – אפילו במיעוטו הריהו חוצץ בין הכלי למים מפני סמיכותו, וכאילו לא טבל.

מי רגלים – משמע בסוגיא שהדבר שנוי במחלוקת תנאים.

לפרש"י, לרבי יהודה כשר לטובלו אפילו הכלי מלא בהם, שרואים אותם כאילו היו מים ממש. ולחכמים החולקים על סברת 'רואין' – פסול, כל שמראהין ניכר וכ"ג).
לפרוש התוס', לר' יהודה רואין כאילו היה יין אדום, כי מ"ר אינם נחשבים כמין המים. ולת"ק תלוי אם מראהם ניכר בכלי – פסול, ואם לאו – כשר.
מי חטאת – כל שהמים הרגילים מרובים ממני החטאת – כשר. אך לדעת הסובר מין במינו אינו בטל – אין כשר אפילו הם מועטים (ואין מועיילה השקתם למי המקוה, משום חשיבותם או משום שאין זריעה להקדש. ערש"י ותוס'). ורק בכלי שנמא גבו ולא תוכו (בטומאת משקין מדרבנן), כיון שרבו המים הרגילים – כשר (רבא).
בתוס' משמע שלתנא דמתניתין אין להכשיר ברוב מי חטאת אלא רואים כאילו היה יין אדום, וכל שיש בהם שיעור שהיה ניכר בכלי – פסול לטובל.

דף עט

קכה. א. מהו דין טומאתו של עביט מי רגלים של זב?
ב. המסיט פשתן שטוואתו נדה – האם נטמא בכך?

א. עביט של חרס הבלוע במי רגלים של הזב, חרסיו מטמאים במשא. נתן בהם מים שלש פעמים – טהור, שכבר נפלטו המ"ר. נשתמש בו אדם אחר ללא נתינת מים – לדברי תנא קמא [שהוא רבי יהודה]: טמא אפילו נשתמש בו הרבה, שסובר מין במינו לא בטל. רבי אליעזר בן יעקב מטהר לאחר שלש פעמים של שימוש.
וכן הלכה, שמשנת ראב"י קב ונקי. ומכאן ראייה לר"ת שמין במינו – בטל (תוס'. וכ"פ הרמב"ם).
ודעת רש"י להלכה שמין במינו אינו בטל.

ב. פשתן שטוואתו נדה – המסיט טהור, שהרוק אינו מטמא כשהוא יבש. ואם היה לח – טמא. נתנוהו במים ורבו עליו – לדעת חכמים טהור ולר"י טמא (עפ"י התוס'), ואפילו נתנו בו מים כמה פעמים – לפי שהרוק חודר היטב בפשתן וקשה לצאת, לפיכך אינו נפלט בנתינת מים ג' פעמים [בניגוד למי רגלים שבחרס הנ"ל].

קכו. דם פסולים או דם התמצית שנתערב בדם זבח כשר – האם זורקים את הדם על המזבח?

דם פסולים ודם התמצית שנתערבו בדם; אפילו יש בדם הכשר כדי לבטלם – יישפך לאמה, גזרת חכמים היא (אטו תערובת שאין בה כשיעור ביטול, או שמא יששירו זריקת דם פסולים ודם התמצית בפני עצמם. ערש"י ותוס'). לדברי רבי אליעזר כהסבר רב זביד, שניהם יזרקו על המזבח, שלא גזרו חכמים לפסול קדשים. ולהסבר רב פפא, בדם התמצית כשר (שאינו מצוי שיהא רבה על דם הנפש, לפיכך לא גזרו בו), ובדם פסולים – פסול מגזרה דרבנן.
לדברי הכל אם לא נמלך ונתן – כשר (כאשר יש שיעור בדם הכשר שאינו בטל, כגון כדי שיהא ניכר במים לת"ק) או כשהוא רוב (למאן דלית ליה 'רואין'). ולרבי יהודה די אפילו במשהו דם כשר, שמין במינו לא בטיל. (ואפשר שלר"י כשר אפילו לכתחילה לזרוק. עתוס').